

KÜÇÜK ÇOCUKLARDA CİNSİYETE GÖRE SOSYAL VE DUYGUSAL YETERLİK

Dr. Tuğba ABANOZ,
tugbabaskent@gmail.com

Prof. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN, Sinop Üniversitesi,
ogelman@sinop.edu.tr

Dr. Seda SARAÇ, Bahçeşehir Üniversitesi,
seda.sarac@es.bau.edu.tr

Özet

Sosyal ve duygusal yeterlik, bireyin tüm gelişim alanlarını ve topluma uyumunu etkileyebilen, okul öncesi dönemde gelişmeye başlayan çok boyutlu bir kavramdır. Yaşamın ilk yıllarında sosyal ve duygusal yeterliği etkileyen değişkenlerden biri cinsiyettir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, 5 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal yeterliklerini cinsiyete göre incelemektir. Araştırmaya dâhil edilen 609 çocuğun 276'sı (%45,3) kız, 333'ü (%54,7) ise erkektir. Araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu, Okul Öncesi Sosyal Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ile Ego Sağlamlığı Ölçeği (Öğretmen formu) aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın bulunduğu değişkenler (empati, öz düzenleme, sosyal yetkinlik, toplam Okul Öncesi Çocuklar için Sosyal-Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık ölçeği toplam puanı ve psikolojik dayanıklılık) ile anlamlı farklılığın bulunmadığı duygu tanıma/duygu ifadesi değişkeninde kızların puan ortalamalarının, erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda cinsiyetin sosyal ve duygusal yeterlikte önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: sosyal duygusal yeterlik, okul öncesi dönem, cinsiyet, psikolojik dayanıklılık

SOCIAL AND EMOTIONAL COMPETENCE OF YOUNG CHILDREN BY GENDER

Abstract

Social and emotional competence is a multidimensional concept that starts to develop in the preschool period, which can affect all areas of development and adaptation of the individual to society. One of the variables that affect social and emotional competence in the first years of life is gender. In this context, the aim of this research is to examine the social and emotional competencies of 5-year-old children by gender. The participants were 609 children, 276 (45.3%) were girls, and 333 (54.7%) were boys. The data of the study were collected through the Preschool Social Emotional Assets and Resilience Scale (SEARS-Pre), Ego Resiliency Scale (Teacher Form), and a Personal Information Form. As a result, a significant difference was found in favor of girls in empathy, self-regulation, social competence, resilience, and total social-emotional skills and resilience scale scores. It was observed that there was no statistically significant difference in the emotional knowledge sub-dimension. In line with this result, it can be said that gender is an important variable in social and emotional competence.

Keywords: social-emotional competence, early childhood, gender, resilience

GİRİŞ

Sosyal yeterlik, çocukların çeşitli ortamlardaki işlevlerinin temel göstergelerinden biri olup, okul öncesi dönemde dikkat edilmesi gereken temel beceriler dizisidir (Kim ve Han, 2019). Bu beceriler dizisi duygu tanıma, duyguları ifade etme, başkaları ile empati kurma, öz düzenleme ve psikolojik dayanıklılık gibi çocukların başkalarıyla olumlu

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır.

Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Abanoz & Gülay Ogelman & Saraç

ilişkiler kurmalarına temel oluşturan birçok beceriyi içermektedir (Merrell, Cohn ve Tom, 2011). Bu becerilerde ustalık sergileyen çocuklar genellikle sosyal ve duygusal olarak yetkin kabul edilir. Bu beceriler hem toplumun bir üyesi olma hem de çeşitli sosyal ilişkilere ve durumlara uyum sağlayabilmeleri için gerekli olan becerilerdir (Cha, 2017). Yaşamın ilk yıllarında çocukların sahip oldukları sosyal ve duygusal yeterlikler, çocukların akranlarıyla, öğretmenleriyle ve içerisinde yaşadıkları toplumdaki diğer insanlarla etkili iletişim kurabilmelerinin belirleyicisi (Hamaidi, Mattar ve Arouri, 2021) olduğu gibi, hem gelecekteki iyi oluşlarının (Meagher, Arnold, Doctoroff, Dobbs ve Fisher, 2009) hem de akademik gelişmelerinin temelidir (Doctoroff, Fisher, Burrows ve Edman, 2016). Düşük sosyal yeterliğe sahip çocuklar, duygularını yönetmek için gereken belirli becerileri kullanmakta, arkadaş edinmekte ve kendine dönük zekâ (içsel zekâ) kapasitelerinden yararlanmakta sorun yaşayabilirler (Challita, Chapparo ve Hinitt, 2019). Ayrıca düşük sosyal yeterlik, akademik yetersizliği, ilkokuldaki sosyal ve davranışsal problemleri ve uzun vadede akademik ve sosyal sorunları destekleyebilmektedir (Bornstein, Hahn ve Haynes, 2010; Fantuzzo, Bulotsky-Shearer, Fusco ve McWayne, 2005; McCabe ve Altamura, 2011).

Çocukların sosyal ve duygusal yeterlikleri birçok değişkenden etkilenmektedir. Bu değişkenlerden biri çocukların ebeveynleri ile etkileşimlerinin niteliğidir. Çocuk-anne-baba arasındaki günlük kaliteli etkileşimler, annelerin çocuklarına karşı duyarlılığı, yakınlık düzeyi, sosyal ve duygusal beceriler için temel teşkil eder (Bornstein, 2005; Ding, Ansari, Li, Liu ve Yan, 2020). Benzer şekilde çocuk-baba arasındaki iletişimin sürekliliği ve kalitesi, sosyal ve duygusal yeterlikleri etkileyebilmektedir. Babaların duyarlı yaklaşımları, çocuk ile kaliteli zaman geçirmesi, sosyal ve duygusal yeterliklerin olumlu yönde gelişmesini sağlayabilmektedir (Grossman ve diğ., 2002; Ramchandani ve diğ., 2013). Diğer bir değişle, ebeveynlerin çocukların duygularına destekleyici ve rahatlatıcı bir şekilde tepki vermeleri çocukların sosyal ve duygusal açıdan yeterli olmalarını sağlarken, çocuğun duyguları karşısında duyarsız ve destekleyici olmayan bir yaklaşım içinde bulunmaları, çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde sorunlara neden olabilmektedir (Root ve Rubin, 2010).

Okul öncesi dönemde cinsiyet gelişimi ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalarda (Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016), ebeveynler ile çocukları arasındaki etkileşiminin çocuğun cinsiyetinden etkilenebildiğini göstermektedir. Anneler ve babalar, oğullarının ve kızlarının aynı duyguyu sergilemelerine karşı duygusal tepkilerini farklılaştırmaktadırlar. Garner, Robertson ve Smith (1997) ebeveynlerin, kız çocuklarının kaygılı olmasına ve korku hissetmesine karşı daha ılımlı tepkiler verirken, erkek çocuklarının bu duyguları göstermeleri karşısında daha duyarsız kalabilmektedirler. Benzer şekilde erkek çocuklarının öfke, kızgınlık göstermesi karşısında daha anlayışlı olan ebeveynler, kız çocuklarının bu duyguları göstermesi ebeveynler tarafından daha düşük düzeyde kabul edilebilmektedir. Root ve Rubin (2010) ise anneler ve babaların, çocukları kaygı duyduğunda verdikleri tepkileri incelemiş ve anne-babaların tepkilerinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Anne-babalar, kız çocukları kaygılı olduğunda daha ılımlı yaklaşırken erkek çocukları kaygılandığında şaşkınlık tepkisi verebilmektedirler. Van der Pol ve meslektaşlarının (2015) çalışmasında ebeveynlerin öfkeyi daha çok erkek çocukları için normal kabul ederken, üzüntü ve mutluluğu daha çok kız çocukları için normal karşıladıkları ortaya konulmuştur.

Çocuğun başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmasına aracılık eden, toplum içerisinde sosyalleşmesine temel oluşturan sosyal duygusal yeterliğin erken yaşlarda desteklenmesi gereklidir. Diğer taraftan bu becerilerin gelişiminde cinsiyetin bir etken olup olmadığının bilinmesi önem taşımaktadır. Böylece cinsiyetin sosyal ve duygusal gelişim üzerindeki etkileri çok boyutlu olarak ortaya konulabilecektir. Nitekim, cinsiyetin gelişim sürecinde etkili bir değişken olabildiği bilinmektedir. Bu araştırmada geniş bir örneklem grubundan toplanan veriler ışığında okul öncesi çocukların sosyal ve duygusal yeterliklerinin cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediğinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın aynı zamanda çocukların empati, öz düzenleme, sosyal yetkinlik ve psikolojik sağlamlık değişkenlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik sonuçlar içermesi bakımında alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yaşamın ilk yıllarındaki cinsiyet araştırmalarının yaygınlaşması, çeşitlenmesi, gelişim sürecindeki cinsiyet etkisinin ve toplumsal yaşamdaki dinamiklerin cinsiyet rolüne nasıl etki ettiğine yönelik önemli bulgular sağlayabilecektir. Gelişim sürecine yönelik araştırmalar, sürecin ve dolayısıyla çocukların daha iyi anlaşılmasını destekleyebilir. Bu doğrultuda araştırmanın soruları şu şekildedir:

1. Okul öncesi 5 yaş çocuklarının duygu tanıma/duygu ifadesi düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi 5 yaş çocuklarının empati düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi 5 yaş çocuklarının öz düzenleme düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
4. Okul öncesi 5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
5. Okul öncesi 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal beceri düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
6. Okul öncesi çocukların ego sağlamlığı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada okul öncesi dönem 5 yaş grubu çocuklarının sosyal ve duygusal yeterlikleri cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Bu nedenle araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Tarama modeli çalışmalar, örneklemden evrene genelleme yapmak amacıyla, veri toplama sürecinde yapılandırılmış görüşmeler ve anketleri kullanarak evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin betimlenmesini sağlar (Bursal, 2017: 155).

Çalışma Grubu

Araştırmamanın katılımcıları olasılığa dayalı olmayan uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Uygun örnekleme, çalışma için uygun olan, erişilebilen bir grup bireydir. Bu tür örneklemin en belirgin özelliği kolay erişebilir olmasıdır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Çalışma grubunu 5 şehirde (İstanbul, Ankara, Samsun, Eskişehir, Antalya) özel bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5 yaş grubundan ($\bar{X}=68,730$; $SS=8,881$) 609 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların 276'sı (%45,3) kız, 333'ü (%54,7) ise erkektir. Çocukların tamamı normal gelişim gösteren çocuklardır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda, her bir çocuğa yönelik doğum tarihi, cinsiyet, anne -baba eğitim durumuna ilişkin sorular yer almaktadır.

Okul Öncesi Sosyal Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Okul öncesi çocuklarda olumlu sosyal-duygusal özelliklerin değerlendirilmesi amacıyla Ravitch (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin, Türkçe uyarlaması Gülay Ogelman, Saraç, Önder, Abanoz ve Akay (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekte 22 madde bulunmaktadır. Öğretmenler her bir madde için söz konusu çocuğu 4'lü likert üzerinden değerlendirmektedir. Ölçekte, Duygu Tanıma/Duygu İfadesi, Empati, Öz Düzenleme ve Sosyal Yetkinlik olmak üzere 4 alt boyut bulunmaktadır. Türkçe uyarlama çalışmasında ölçeklerin iç tutarlık katsayıları sırasıyla .90,.91, .84 ve .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısı ise .95 olarak bulunmuştur (Gülay Ogelman vd., 2021). Bu çalışmada ise ölçeğin toplamı iç tutarlık katsayısı .93, Duygu Tanıma/Duygu İfadesi alt boyutu için .79, Empati alt boyutu için .91, Öz Düzenleme alt boyutu için .83 ve Sosyal Yetkinlik alt boyutu için .89 olarak hesaplanmıştır.

Çocuk Ego Sağlamlığı Ölçeği (Öğretmen Formu)

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır.

Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Abanoz &Gülay Ogelman & Saraç

Eisenberg ve meslektaşları tarafından 1996 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Önder ve Gülay (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin öğretmen ve anne-baba formları bulunmaktadır. Bu çalışmada öğretmen formu kullanılmıştır. On iki maddelik ölçek, çocukların psikolojik dayanıklılıklarını ölçmektedir. Dokuzlu likert türünde olan ölçme aracı, tek boyutludur. Ölçekten alınan puanlar arttıkça çocukların psikolojik dayanıklılıklarının arttığı, puanlar azaldıkça psikolojik dayanıklılıklarının azaldığı kabul edilmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .86'dır (Önder ve Gülay, 2011). Bu çalışmada ise ölçeğin iç tutarlık katsayısı .84 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Veri toplamaya sürecinden önce çalışmada kullanılacak ölçme araçları ile ilgili gerekli izinler alınmıştır. Çalışma grubu belirlendikten sonra, okullarda görev yapan öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler, 2020-2021 eğitim döneminde öğrenim gören çocuklar için Mayıs-Haziran aylarında Kişisel Bilgi Formu, Okul Öncesi Sosyal Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ile Çocuk Ego Sağlamlığı Ölçeği'ni doldurmuştur. Öğretmenler çocukları yaklaşık sekiz aydır tanımaktadırlar.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin dağılımının normalliğini test etmek amacıyla Basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri incelenmiştir. Basıklık değeri -.872 ile .441, çarpıklık değeri ise -1.196 ile -.152 arasında değişmektedir. Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 olduğu zaman normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Değerlerin -1.50 ile +1.50 arasında değiştiği görüldüğünden dağılımın normal olduğuna karar verilmiştir. Parametrik testlerden İlişkisiz Gruplar için T Testi kullanılarak analizler tamamlanmıştır.

BULGULAR

Yapılan analizler sonucunda çocukların sosyal ve duygusal beceriler ve psikolojik dayanıklılık ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre ilişkisiz gruplar t testi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çocukların Okul Öncesi Sosyal ve Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre İlişkisiz Gruplar T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	\bar{X}	SS	t (609)	p
Duygu Tanıma/Duygu İfadesi	Kız	21,409	3,273	1,499	.134
	Erkek	20,974	3,790		
Empati	Kız	16,626	3,348	2,320	.021*
	Erkek	15,970	3,581		
Öz Düzenleme	Kız	20,767	3,140	3,738	.000**
	Erkek	19,724	3,646		
Sosyal Yetkinlik	Kız	18,424	2,236	2,537	.011*
	Erkek	17,917	2,620		
Toplam O. Ö. Sosyal ve Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Puanı	Kız	77,227	10,352	2,936	.003***
	Erkek	74,586	11,599		

*p<.05 ** p<.001 *** p<.01

Tablo 1 incelendiğinde, O. Ö. Sosyal Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği alt boyutlarından empati açısından kız çocuklar (\bar{X} =16,626) ile erkek çocuklar (\bar{X} =15,970) arasında ($t(609)=2,320$, $p=.021$, $p<.05$); öz düzenleme açısından kız çocuklar ile (\bar{X} =20,767) erkek çocuklar (\bar{X} =19,724) ($p=.000$, $p<.001$) arasında; sosyal yetkinlik açısından kız çocuklar (\bar{X} =18,424) ile erkek çocuklar (\bar{X} =17,917) ($p=.011$, $p<.05$) arasında kızların lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Çocukların O. Ö. Sosyal Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinden aldıkları toplam puanda ($p=.003$, $p<.01$) kızların lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bununla birlikte, Duygu Tanıma/Duygu İfadesi alt boyunda ($p=.134$, $p>.05$) cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Çocukların psikolojik dayanıklılık puanlarının cinsiyete göre ilişkisiz gruplar T Testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Küçük Çocukların Psikolojik Dayanıklılık Puanlarının Cinsiyete Göre İlişkisiz Gruplar T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	\bar{X}	SS	t (609)	p
Psikolojik Dayanıklılık	Kız	84,457	13,836	2,675	.008*
	Erkek	81,380	14,370		

*p<.01

Tablo 2 incelendiğinde, psikolojik dayanıklılık düzeyi açısından kız çocuklar ile (\bar{X} =84,457) erkek çocuklar (\bar{X} =81,380) ($p=.008$, $p<.01$) arasında kızların lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Kız çocuklarının psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları, erkek akranlarına göre yüksektir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Küçük çocukların sosyal ve duygusal yeterliğinin cinsiyete göre incelendiği bu çalışmanın bulgularına göre araştırmaya dâhil edilen altı değişkenin beşinde cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Bu sonuç doğrultusunda, cinsiyetin sosyal ve duygusal yeterlikte önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Araştırmada cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın bulunduğu değişkenler (empati, öz düzenleme, sosyal yetkinlik, toplam O. Ö. Sosyal ve Duygusal Beceriler ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanı ve psikolojik dayanıklılık) ile anlamlı farklılığın bulunmadığı Duygu Tanıma/Duygu İfadesi değişkeninde kızların puan ortalamalarının, erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, kız çocuklarının erkek çocuklarına göre sosyal ve duygusal açıdan daha yeterli olabileceği söylenebilir. Bu bulgu, anne-babaların çocuk yetiştirme tarzlarıyla ve gelişimdeki bazı farklılıklarla açıklanabilir. Nitekim kız çocuklarının dil gelişiminin erkeklere göre daha erken ve hızlı gelişmesinin (Denham vd., 2003), dil ve iletişim becerileri açısından avantaj sağlayarak, anne-baba-kız çocuğu arasındaki etkileşimi farklı şekillendirebileceği düşünülebilir. Bununla birlikte sözel becerilerdeki avantajları doğrultusunda kız çocuklarıyla duygular, olaylar, durumlarla ilgili diyalogların sıklıkla yapılabileceği, bu durumun duygusal ve sosyal yeterliği destekleyebileceği söylenebilir. Ayrıca çocuk yetiştirme tutumlarının cinsiyete göre farklılaşması sonucunda kız çocuklarından daha sakin, uyumlu, yapıcı, nazik olması beklenmektedir (Yılmaz, 2020). Bunların yanı sıra kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha dışa dönük olmasının da sosyal duygusal yeterlikte avantaj sağlayabileceği düşünülmektedir. Kız çocuklarının puan ortalaması daha yüksek olsa da istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmayan duygu tanıma/duygu ifadesi ile ilgili de cinsiyet dışında daha farklı değişkenlerin (mizaç, anne-baba tutumu vb.) etkili olabileceği ifade edilebilir.

Alan yazında bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örnek olarak empati ile ilgili olarak Arıkoç (2019), 61-81 aylık 115 çocuk ile gerçekleştirdiği araştırmada kız çocuklarının empati puan

ortalamasının erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Atmaca, Gültekin Akduman ve Şepitci Sarıbaş (2021)'in anasınıfına devam eden 103 çocuk ile yapılan araştırmada, kız çocuklarının duygularını yönetme puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öz düzenleme ile ilgili olarak Saraç, Abanoz ve Gülay Ogelman (2021) tarafından 60-72 aylık 2091 çocuk ile yapılan araştırmada, toplam öz düzenleme ve alt boyutlarda (engelleyici kontrol, dikkat, çalışma belleği) kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha yüksek puanlara sahip oldukları belirlenmiştir. Arslan ve meslektaşları (2021), 48-72 aylık 226 çocuk ile gerçekleştirdikleri çalışmada, öz düzenleme puanlarında kızlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Beyazıt (2019), 4-6 yaş grubundan 150 çocuk ile Antalya'da gerçekleştirdiği çalışmasında, kız çocuklarının öz düzenleme puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Aksoy ve Tozduman Yaralı (2017)'nin 60-72 aylık 64 çocuk ile gerçekleştirdiği çalışmada da öz düzenlemede kızların lehine anlamlı sonuç elde edilmiştir. Sosyal yeterlik ile ilgili olarak Uygun ve Kozikoğlu (2019)'nun 521 çocuk ile yapılan araştırmada, erkek çocuklarının sosyal yetkinlik davranışlarının kızlara göre daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. İkbal Türkyılmaz ve Pekdoğan (2019) tarafından 6-7 yaş arası 249 çocukla yapılan araştırmada, sosyal yeterliğin alt boyutlarından kişilerarası ilişkiler ve öz denetim becerilerinde kızların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal problem çözme ile ilgili olarak Tozduman Yaralı ve Özkan (2016)'in 60-72 ay arasında 105 çocukla yapılan araştırmada, sosyal problem çözme ve sosyal yetkinlik puanlarının kızların lehine farklılık gösterdiği ifade edilmiştir. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili olarak Balaban Dağal ve Bayındır (2018) tarafından 50-72 aylık çocuklarla yapılan bir çalışmada, kızların erkeklere göre ego sağlamlığı düzeyi anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Erdem (2017)'in 4-5 yaş grubundan 375 çocuk ile yapılan araştırmada psikolojik dayanıklılıkta kızların lehine anlamlı düzeyde bulgular elde edilmiştir.

Araştırmanın bulgularını desteklemeyen çalışmalara bakıldığında, örnek olarak empati ile ilgili olarak Akaydın ve Gültekin Akduman (2016), 60 ay ve üzeri 206 çocuk ile gerçekleştirdikleri çalışmada çocukların cinsiyetine göre empati becerisinde farklılık olmadığı belirlenmiştir. Öz düzenleme ile ilgili Ural, Gültekin Akduman ve Şepitci Sarıbaş (2020) tarafından 48-66 ay arasındaki 155 çocuk ile yapılan çalışmanın sonucunda öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sosyal yeterliğe örnek olarak Nalbant (2016), 5 yaş çocuklarıyla yaptığı araştırmasında, sosyal yetkinlik toplam puanında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Sosyal problem çözme açısından Gökkaya, Gedik ve Tunçay (2020) tarafından İzmir'de 97 çocuk ile gerçekleştirilen çalışmada sosyal problem çözme değişkeninde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Temiz (2019)'in 200 okul öncesi dönem çocuğu ile yapılan çalışmada, sosyal problem çözme değişkeninin cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017)'nin 240 çocuk ve ebeveynleri ile yaptığı çalışmanın sonucunda sosyal problem çözme becerisinin cinsiyete göre farklılaşmadığı ortaya konulmuştur. Psikolojik dayanıklılık açısından Çetinkaya ve Özyürek (2021) tarafından 5-6 yaşındaki 311 çocuk ile gerçekleştirilen çalışmada psikolojik dayanıklılık açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Görüldüğü üzere bu çalışmada, tüm değişkenlerde kız çocuklarının erkek çocuklarına göre puan ortalamaları daha yüksek olsa da alan yazında benzer ve farklı bulgulara sahip çok sayıda çalışmaya rastlanılmaktadır. Farklı bulgulara sahip çok sayıda araştırmanın eşliğinde, cinsiyetin sosyal ve duygusal yeterlikte zaman zaman etkili zaman zaman etkili olmayan bir değişken olabileceği söylenebilir. Anne-baba tutumları, yaş, kardeş sayısı, mizaç vb. bireysel ve ailevi değişkenlerin cinsiyet değişkenine göre sosyal ve duygusal yeterliği daha çok etkileyebileceği söylenebilir.

Bu araştırmada sınırlılıklar doğrultusunda sonraki çalışmalar ve uygulamalarla ilgili bazı öneriler sunmak önem taşımaktadır. Bu çalışma, 5 yaş grubu çocukların sosyal ve duygusal yeterliklerinin cinsiyete göre incelenmesi ile sınırlıdır. Bununla birlikte araştırmada elde edilen bilgiler öğretmen görüşüne dayalı ölçeklerle sınırlıdır. Bu bağlamda, konu ile ilgili sonraki çalışmalarda sosyal duygusal yeterlik, gözlem, çocuk, anne-baba görüşü gibi farklı kaynaklardan elde edilecek bilgiler ile ortaya konulabilir. Küçük çocukların sosyal ve duygusal yeterlikleri, farklı değişkenler açısından incelenebilir. Cinsiyet araştırmaları çeşitlendirilerek, cinsiyetin ilişkili olabileceği konulara yönelik detaylı bilgiler elde edilebilir. Farklı yaş grupları ile yürütülecek çalışmalar, sosyal duygusal yeterlikte cinsiyetin etkisinin yaşa bağlı olarak değişip değişmediğini ortaya çıkartabilir. Boylamsal çalışmalar ile cinsiyetin

uzun süreli etkileri izlenebilir. Anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının gelişimdeki etkileri, anne-baba-çocuk iletişimi gibi konularda ebeveynlere eğitimler verilebilir, deneysel çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akaydın, D. ve Gültekin Akduman, G. (2016). 6 yaş grubu çocukların duygusal zekâ düzeyleri ile empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1353-1360.
- Aksoy, A. B. ve Tozduman Yaralı, K. (2017). Çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerinin cinsiyete göre incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 2, 442-455.
- Arıkoç, B. (2019). *Okul öncesi dönemde duygusal zekâ ve empati ile ahlaki ve sosyal kural bilgisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Arslan, Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Şeyma Karan, S., Meriç, İ., Mutlu, N. ve Akşin Yavuz, E. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarında öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 180-199.
- Atmaca, R. N., Gültekin Akduman, G. ve Şepitci Sarıbaş, M. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin annelerinin empati becerileri ile ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(77), 134-151.
- Balaban Dağal, A. ve Bayındır, D. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının ego sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 132-150.
- Beyazıt, U. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocuklarda öz düzenleme becerisi ve davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(30), 42-57.
- Bornstein, M. H. (2005). *Handbook of parenting: Volume I: Children and parenting*. Psychology Press
- Bornstein, M. H., Hahn, C., & Haynes, O. M. (2010). Social competence, externalizing and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and Psychopathology*, 22, 717 – 735.
- Bozkurt Yükcü, Ş. ve Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal problem çözme becerisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 216–238.
- Bursal, M. (2017). Nicel Yöntemler. S. B. Demir (Çev. Ed.), *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* içinde (ss.155-182). Ankara: Eğiten Kitap.
- Cha, Y. H. (2017). Effects of the father's optimistic explanatory style on the young child's resilience and social competence. *International Information Institute (Tokyo). Information*, 20(9), 6851-6858.
- Challita, J., Chapparo, C. & Hinitt, J. (2019). Patterns of social skill difficulties in young children with reduced social competence: parent and teacher perceptions. *Journal of Occupational Therapy, Schools & Early Intervention*, 12(3), 298-310.
- Çetinkaya, A. ve Özyürek, A. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarda ego sağlamlığı ve ruhsal uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(3), 147-163.

- Denham, S. A., Blair, K. A., Demulder, E., Levintans, J. Sawyer, K., Auerbach-Major, S., et al. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development, 74*(1), 238-256.
- Ding, X., Ansari, A., Li, X., Liu, Y., & Yan, N. (2020). Transactional effects between parental sensitivity and child social adjustment: Specifying trait–state aspects of parenting. *Developmental Psychology, 56*(7), 1331–1342.
- Doctoroff, G. L., Fisher, P. H., Burrows, B. M., & Edman, M. T. (2016). Preschool children's interest, social–emotional skills, and emergent mathematics skills. *Psychology in the Schools, 53*(4), 390-403.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Maszk, P., Holmgren, R., & Suh, K. (1996). The relations of regulation and emotionality to problem behavior in elementary school children. *Development and Psychopathology, 8*, 141-162.
- Erdem, E. (2017). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaşındaki çocukların yılmazlık özellikleri ve yılmazlığı destekleyici faktörlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Fantuzzo, J., Bulotsky-Shearer, R., Fusco, R., & McWayne, C. (2005). An investigation of preschool classroom behavioral adjustment problems and social–emotional school readiness competencies. *Early Childhood Research Quarterly, 20*, 259 – 275.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research In education* (8th ed.). New York: Mc Graw Hill.
- Garner, P. W., Robertson, S. & Smith, G. (1997). Preschool children's emotional expressions with peers: the roles of gender and emotion socialization. *Sex Roles, 36*(11), 675-691.
- Gökkaya, F., Gedik, Z. ve Tunçay, Ş. (2020). Özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal problem çözme becerileri ile annelerinin empati düzeyi ve duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişki. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22*(2), 331-344.
- Grossman, K., Grossman, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheurer-English, H., & Zimmermann, P. (2002). The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year long study. *Social Development, 11*, 301–337.
- Gülay Ogelman, H., Saraç, S., Önder, A., Abanoz, T. ve Akay, D. (2021). Okul öncesi sosyal-duygusal beceriler ve psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE), 10*(4), 231-242.
- Hamaidi, D. A., Mattar, J. W. & Arouri, Y. M. (2021). Emotion regulation and its relationship to social competence among kindergarten children in Jordan. *European Journal of Contemporary Education, 10*(1), 66-76.
- İkbal Türkyılmaz, M. ve Pekdoğan, S. (2019). 6-7 yaş çocuklarda sosyal davranış ve okula hazırbulunuşluğun bazı değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 9*(14), 133-160.
- Kim, H. K. & Han, S. (2019). South Korean and U.S. early childhood teachers' beliefs and practices supporting children's social competence. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues, 40*(10), 4983-4996.

- McCabe, P. C., & Altamura, M. (2011). Empirically valid strategies to improve social and emotional competence of preschool children. *Psychology in the Schools, 48*(5), 513-540.
- Meagher, S. M., Arnold, D. H., Doctoroff, G. L., Dobbs, J., & Fisher, P. H. (2009). Social-emotional problems in early childhood and the development of depressive symptoms in school-age children. *Early Education and Development, 20*(1), 1-24.
- Merrell, K. W., Cohn, B. P., & Tom, K. M. (2011). Development and validation of a teacher report measure for assessing social-emotional strengths of children and adolescents. *School Psychology Review, 40*(2), 226-241.
- Nalbant, A. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 yaş çocuklarının mizaç, sosyal yetkinlik özellikleri ile çaba sarf ederek kendini denetleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Önder, A. ve Gülay-Ogelman, H. (2011). The reliability-validity study for the Ego Resiliency Scale (teacher-mother-father forms) for children aged between 5 and 6. *International Refereed Academic Social Sciences Journal, 2*(1), 5-21.
- Ramchandani, P. G., Domoney, J., Sethna, V., Psychogiou, L., Vlachos, H., & Murray, L. (2013). Do early father-infant interactions predict the onset of externalising behaviours in young children? Findings from a longitudinal cohort study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 54*, 56-64.
- Ravitch, N. (2013). Development and preliminary validation of the social-emotional assets and resiliency scale for preschool. Doctoral dissertation. Graduate School of the University of Oregon. Oregon: USA.
- Root, A. K., & Rubin, K. H. (2010). Gender and parents' reactions to children's emotion during the preschool years. *New Directions for Child and Adolescent Development, 2010*(128), 51-64.
- Saraç, S., Abanoz T. ve Gülay Ogelman, H. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 2*(3), 1-11.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Temiz, D. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Tozduman Yaralı, K. ve Özkan, H. K. (2016). Çocukların (60-72 aylık) sosyal problem çözme becerileri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2*, 345-361.
- Ural, G., Gültekin Akduman, G. ve Şepitci Sarıbaş, M. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi, 24*(83), 323-342.
- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi, 20*(1), 305-321.

Van der Pol, L. D., Groeneveld, M. G., van Berkel, S. R., Endendijk, J. J., Hallers-Haalboom, E. T., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Mesman, J. (2015). Fathers' and mothers' emotion talk with their girls and boys from toddlerhood to preschool age. *Emotion, 15*(6), 854–864.

Yağın Güder, S., ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarındaki ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31*(2), 424-446.

Yılmaz, M. (2020). *Okul öncesi eğitime devam eden 57-68 aylık çocukların okul kaygıları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Makale Geçmişi	Geliş: 01.08.2022	Kabul:24.08.2022	Yayın:30.08.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Abanoz, T., Gülay Ogelman H.& Saraç,S. (2022). Social And Emotional Competence Of Young Children By Gender. <i>Journal of Research in Education and Teaching. 11</i> (3), ss -95-104		